

nijo, da so podvzetne sposobnosti samo plod vzgoje. Gospodarske sposobnosti sodijo k нравni vzgoji, zakaj moralka ne preneha pri zanikanjih, kakor »ne ubijaj, ne kradi« i t. d., ampak čuva v sebi veliko umožino pozitivnih nasvetov. V vzgoji k podvzetnosti se mora opazovati seveda sistem, ki se mu približavamo že sedaj s svojim trgovskim šolstvom. (Slovenskim!) Moramo imeti tako uspešno vzgojo, kakor jo imajo Židje, ki se tudi ne porajajo kot trgovci, ampak se vzgajajo v takšne.

V tem kakor v vsakem drugem oziru se moramo obrniti do šolstva, da nam pomore vlagati v mlade duše znanje, ki bi bilo nekakšen most med šolo in življenjem...

Tako dr. Braf.

Podvzetnost kot silna razumna volja je ali ima biti predmet vzgoje, moramo jo torej negodovati v šoli.

Ona je vseobčni princip vzgoje, torej velja za vse narode — za silne, da se vzdržujejo na svojem vladajočem mestu, za slabe, da postanejo silni.

Našemu narodu je treba silne volje kakor soli kruhu, kakor vlage mladi setvi, kakor orožja bojevniku.

Toda naša šola ne vzgaja, ne obrodi s silno voljo. V njej vlada uspavajoč sistem, pomirjajoči, službeni sistem; sistem, ki zbujajo in potrjuje mnenje, da je to najboljše, kar je predpisano.

Sistem centralizovane vzgoje sploh izločuje vsak močnejši razmah individualne sile.

In ko bi bilo samo to!

Kar ne zaduši centralizem na papirju, to potepta popolnoma birokratizem v šolskem življenju.

Jeli bil dr. Braf sploh kdaj v šoli?

Od tedaj, kar jo je ostavil, je pokrilo gosto birokratsko trnje naše šolstvo, in pravkar izdani novi učni in šolski red je prav tako postavil nov živ plot okolo naše stvari.

Gospod doktor bi našel sedaj v šoli druge stvari, drug red, druge ljudi in drug sistem, kakor ga je bil vajen gledati v šoli za svoje mladosti.

Našel bi v nji popolno disciplino, tiho, vzorno držanje telesa, brezuvetno poslušnost, spoštovanje avtoritete, ki je poosebljena v birokratiškem nadučitelju, vzajemno se kontrolirajoče nadzornike. Flachsmannovski disciplinarni red, skrbno zaprta vrata šolske sobe z majhnimi okni in zvonec, ki je postal v teku časa važen in suverenski.

Ravnatelj in zvonec — to sta duša in usta šole. Samo ta smeta govoriti, nihče drugi se ne sme oglašati v šoli ali hoditi po nji. Dr. Braf je imel nemara dobrega starega učitelja, ki je dejal in razkazoval učencem, kar je smatral uspešnim za njih bodoče življenje. Ni se prepiral z župnikom, ni mu bilo tega treba; mogel je razlagati, kar je hotel. Če je bil slučajno naobražen človek in praktični učitelj, tedaj je igranje gradil most med šolo in življenjem. Imel je vpliv na vzgojo značajev in na vroče negovanje narodnostnih čustev.

Današnji učitelj nima te svobode. Vsakdo ga nadzoruje; ako zadošča predpisom, postane po nekoli letnem delovanju »po dolžnosti« popolen stroj — postane mož, o katerem se širi govorica, »da se je prestrašil za vse življenje«.

Stari učitelj je imel učno in vzgojno osnovo v glavi; mi jo imamo v tisočih paragrafov, razdeljena in zdrobljena je na mesece, tedne in ure.

Zunaj more razsajati življenje po svoji volji, okna šole so zaprta.

Pred nedavnim časom je šla zgodovina mimo šolskih duri, a za njimi je stal voditelj in poslušal s pritajenim dihom, da li učitelj uči to, kar je predpisano. Češki narod je stal na ulici, bili so to očetje in matere, ki so proklamirale pravice človeka, a otroci so bili zaprti v šolah, da bi ne čutili bitja in krvi tega življenja — in učili so se lepopisja in nemščine, katera predmeta sta bila za to uro predpisana.

Naravno — iz tega sistema tihotapstva, brezkrvnosti morajo proizhajati možje, »ki so se prestrašili za vse življenje«, tako znani v našem občanskem, protekcionarskem življenju in v naši politiki, nikdar pa samostalni, samosvestni in podvzetni ljudje. Ako hoče dr. Braf vzgajati družbo, mora začeti v obitelji in v šoli. Z novo zaplato na šoli, z novim predmetom ne pridobi ničesar.

Treba rušiti in graditi s temelja — zameniti sistem, da sme šola dihati, odpreti šoli življenje, ne zapirati ji dveri z devetimi ključalnicami in predvsem izpremeniti učitelja v človeka, ki sme tudi občansko živeti in ogrevati svoje učence za to, kar je sam prečutil v življenju.

A to je ravno najslabša stran naših političnih krogov, ki so dr. Brafu jako blizu. Že davno več ne vidijo, da potrebuje šola reakcije, reakcije na zdravi avtonomni podlagi in svobodomiselnosti; in to so stvari, ki jih sicer načeloma pripoznavajo, a nihče izmed naših političnih reformatorjev si ne beli glave zaradi njih.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. t. m. v Slov. Bistrici. Udeležba je bila vrlo dobra, ter bi bilo želeti, da i v bodoče tako polnoštevilno posečamo svoja zborovanja. Zborovanje je otvoril predsednik g. Polanec z običajnim pozdravom, želeč vsem zbranim veselo novo leto. Prav presrečno pa še pozdravi na novo pristopivše člane našega društva, in sicer gospo Hribarjevo, gđc. Hinterlechnerjevo, gđc. Stegnarjevo, gđc. Lorberjevo ter g. Varla in g. Törjana. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri. Za tem prečita tovariš predsednik dopis odbora za zgradbo učit. konvikta, s katerim se društvo, oziroma posamezniki pozivajo k pristopu. Iz letnega poročila smo posneli, da je naše učit. društvo v preteklem letu štirikrat zborovalo; letni račun izkazuje K 50.81 dohodkov in K 33.88 izdatkov. Društvo šteje 26 pravih članov, 2 podpornika in 3 častne člane. G. predsednik je poudarjal, da se opaža mlačnost mnogih članov napram društvu; nujno je torej želeti več zanimanja za stanovske sestanke. Združevati se moramo tem trdneje, ker nam hočejo izpodmakniti tla, nas pognati z rodne zemlje in nas nadomestiti s takozvanimi naprednimi elementi; pa ob trdni organizaciji se bo razvil vsak sovražen naklep.

Tovariš g. Krátký je predaval o biološki metodi ter nam praktično na podlagi dobro premišljene učne slike pokazal bistvo te vsestransko prodirajoče metode. O zadnjem zborovanju »Lehrerbunda« v Gradcu je prav zanimivo in temeljito poročala gospa Kopriova. Končno se je vršila volitev odbora, ki je imela sledeči rezultat: g. Polanec, predsednik, g. Sabati, podpredsednik, gđc. O Feigel, blagajničarica, g. Hribnik, tajnik, odborniki gg. Špan, Šerbak, Kokl, pevovodja g. Kokl.

Po zborovanju smo se zbrali v »Narodnem domu«, kjer smo v kolegijalnem krogu razdrli marsikatero resno in šaljivo. Da se snidemo tudi mesca sušca v tako izbranem številu!

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo dne 11. prosinca t. l. v Šoštanju.

Udeležba je bila sicer precej dobra, a žal, da so zopet pri tem zborovanju delali nekateri častno izjemo. Vzrok te nedostatkosti je povsem navaden, pa nikakor ne časten za dotične tovariše. Kdor je vnet za svoj stan, ta se rad shaja s svojimi stanovskimi tovariši. Mlačnež pa, kateremu je ljubši lov kakor pa društveno zborovanje, pri katerem gre za skupne stanovske interese, pokaže, da je prava stanovska ničla. Sedaj pa k stvari!

Ker je to zborovanje prvo v tekočem letu, pozdravi društveni predsednik tovariš Iv. Koropec vse navzoče prav presrečno, spodbujajoč jih, naj se tudi v tekočem letu redno udeležujejo vseh društvenih sestankov. Dan društvenega zborovanja naj bo nekak praznik za vsakega učitelja. Okleniti se moramo bolj stanovske organizacije, in sicer s tem, da podpiramo svoja stanovska glasila, v prvi vrsti »Učiteljskega Tovariša« in »Popotnika«. Vsak učitelj naj bo naročnik teh dveh listov. Ni pa zadosti, da je samo naročnik, vsak naj skrbi tudi za to, da redno plačuje naročnino, ker le tako je mogoče, da ohranimo te prepotrebne liste na sedanji višini. Vsak učitelj naj tudi skrbi, da je šola, na kateri deluje, naročena na »Mladinsko knjižnico«, »Zvonček« in druge mladinske spise.

I. Društveni tajnik tovariš Jos. Armič prebere natančno sestavljen zapisnik zadnjega zborovanja, ki se pohvalno odobri brez vsakega ugovora.

II. Ker društveni blagajnik tovariš Fr. Skaza ni mogel pri zadnjem zborovanju predložiti računov, poroča danes o društvenem denarnem stanju sledeče: Prejemki za leto 1905 K 102-91, izdatki K 72-70, preostanek K 30-21. Pregledovalca računov tovariša Lukman in Weber pregledata račune in najdeta vse v najlepšem redu.

III. Dopisi. Upravištvu »Popotnika« naznanja, da dolguje naš okraj »Popotniku« 75 K. Predsednik opozarja tovariše, naj ta dolg kmalu poravnajo, ker nikakor ne bi bilo častno za nas, če bi moral tako izvrsten list kakor je »Popotnik« zaradi malomarnosti učiteljev prenehati.

Okrajni šolski svet pošilja od založnika Gabrščka na ogled poslano knjigo »Metodiko zemljepisnega pouka« od Gabr. Majcna. Knjiga je vredna, da si jo nabavi vsak učitelj, če ne pa vsaj vsaka šola po en izvod. Sklene se, da se naročijo takoj trije izvodi za tukajšnje okraj. učit. knjižnico.

IV. Društvene zadeve. Glasilo »Lehrerbunda«, to je »Schul- und Lehrer-Zeitung« preneha meseca junija t. l. izhajati. Ker je naše društvo tudi član »Lehrerbunda«, je naša dolžnost, da ostanemo še vsi do meseca junija naročniki tega lista.

Namesto v pokoj stopivšega tovariša Hernausa se enoglasno izvoli za knjižničarja tukajšnje okraj. učit. knjižnice tovariš Ivan Koropec. Sklene se, da se izdela natančen zapisnik vseh knjig, ki se nahajajo v knjižnici. Ta zapisnik se dá ponatisniti tako, da dobi vsaka šola po en izvod. Nove knjige, ki se bodo sprejele v knjižnico, se vsem šolskim vodstvom naznanijo.

Z veseljem se pozdravi novica, da zboruje letos naša dična »Zaveza« v Šoštanju. Sklene se, da se pri prihodnjem zborovanju voli krajevni odbor, ki bo skrbel za to, da bo vsak, ki nas obišče o Binkoštih, odnesel prijetne spomine iz lepega, živahnega, narodnega trga Šoštanja.

V. Iz vprašalne skrinjice. Ali je postopanje okraj. nadzornika pravilno, da ne skliče vsako leto stalnega konferenčnega odbora k posvetovanju?

Po razsodbi upravnega sodišča je seja stalnega konferenčnega odbora del konference, za kar sme vsak udeleženec zahtevati diete. Stalni odbor se tedaj mora sklicati k skupni seji. Sklene se, da se obrne društvo na okraj. nadzornika, da v bodoče ne prezira več stalnega odbora.

Prihodnje zborovanje bo 1. svečna t. l. v Šoštanju. — Ker se ne stavi več noben predlog, zaključí predsednik zborovanje.

Po skupnem obedu se je vršila pevskaja vaja pod spretnim vodstvom tovariša Ant. Nerata.

—x—

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj zboruje dne 1. februarja 1906 na c. kr. učiteljski v Gorici točno ob 10. uri predpoldne. Dnevni red: 1. Brezžični brzojav. (Predava v imenu »Slovenske šolske matice« g. c. kr. šolski nadzornik Fr. Finžger.) K zborovanju vljudno vabi poleg učiteljstva tudi one prijatelje šolstva, ki se zanimajo za to vprašanje. Odbor.

Književnost in umetnost.

„Knjižnica za mladino“ in njene razmere. Že tretjič se oglašam in upam, da ne zadnjič, v prosep tega podjetja, ki je sicer pristno učiteljsko dete, a sreča mu je bila mlačna, zato je »Knjižnica za mladino« — pastrka. Pravzaprav bi moral zaglaviti te vrstice: »Knjižnica za mladino« in naša indolenta. No, za reklamo tega podjetja sem že napisal nekaj vrstic, pa ne maram nikomur provzročati — sivih brk zato, da bi mi očitali: zase dela reklamo. Tem pomočnikom in agitatorjem povem odkrito, da bi, sodeč po dosedanjih priznanjih in ocenah, lahko svoje mladinske spise razpečaval drugod in drugače. Zatorej o tem dovolj.

Svojčas sem nasvetoval gosp. založniku nekoliko načina, kako bi bilo mogoče brez hrupa, potem kolegijalnosti podpreti podjetje. Gospod Gabršček je sicer spoštoval moj nasvet, ravnal se je pa po njem, kakor vidim iz 1. »Zvončkov« številke 1. 1906. — upravnik »Zvončka«. Tudi sem čital vse hvale vredni začetek, da so tovariši v nekih okrajih — in to na Kranjskem, kjer nas imajo sploh za najbolj indolentne — poročali pri zborovanju okraj. učit. društev, koliko naročnikov imajo »Zavezini« listi ter zraven tudi omenjali »Knjižnico za mladino«, pa ni bil s podatki iz administracije nihče zadovoljen.

To bi bil morda en vzrok, da podjetja ni mogoče dvigniti na primeren nivo.

Drugi je najbrž ta, da knjige ne izhajajo redno vsake tri mesece. Tukaj se narine marsikaj vmes, česar ni mogoče odstraniti, vsaj ne brez zamude; toliko pa lahko rečem, da ne provzročata zakasnitve nikoli podpisana urednika.

Za bodočnost imam nabranega dokaj izvirnega gradiva, n. pr. pesmi Frana Žgurja »Semena padajo...« itd. Podporo mi je obljubil tudi eden sedanjih najodličnejših slovenskih književnikov.

Torej smo brez skrbi za bodočnost glede vsebine. Ostanje pa edina in prva zahteva glede gmotnega stališča! Tovariši! Spravite najprej »Knjižnico za mladino« v vse šole na Slovenskem. To vas ne bo stalo mnogo truda, prav gotovo pa ne niti enega groša, a podjetje pridobi podporo tudi v narodu. S tem je pridobljeno vse.

Znan mi je tovariš, ki je došel — liberalno razvpit — na novo klerikalno brenčeče mesto v službo. Tu je zahteval, da si šola naroči »Zvonček«. Župnik, tudi vnet klerikalec, ga pogleda začudeno in vpraša: »Kaj — nameravate s tem izpodrinuti Vrtec? Saj vem —«. Tovariš mu odgovori mirno: »Naročiti moramo tudi Vrtec, tudi Zvonček, obe Knjižnici za mladino, Mrharjeve, Ganglove in Zupančičeve pesmi ter vse mladinske proizvode, ki izidejo med letom — in še ne bo dovolj dobrega berila za našo mladino.« Župnik je pri kimal in za njim še drugi očanci — pa je ostalo in tudi ostane.

30. knjigo »Knjižnice za mladino« priporočam zlasti gospicam koleginjam. »V srca globini« se zrcali Pavlina kot vzor — rodoljubne mladenke.

Toliko se mi je zdelo potrebno omeniti, da ne bo zopet kdo trdil, kako pristno učiteljsko dete je »Knjižnica za mladino« in med našimi podjetji kaka — pastrka. Tem natolcevalcem zavežimo jezikel! Kako? Ivo Trošt.

Mučeniki. Slike iz naše protireformacije. Napisal A. Aškerc. — Eno leto je minilo, kar nam je napisal Anton Aškerc svojega »Primoža Trubarja«. Kot dodatek in izpopolnitev one epske pesnitve nam je napisal sedaj »Mučenike«, zgodovinsko-verne slike iz dobe naše protirefor-